

Ambrāzas Vytautas (gimė 1930 kovo 25 Kaune), lietuvių filologas, habil. dr. (1980), prof. (1996), Milano kalbotyros draugijos narys korespondentas (1983). 1952 baigė Vilniaus pedagogini i-tą. 1953–2001 dirbo Lietuvių kalbos i-te; 1955–58 šio i-to aspirantas; 1989–2001 Gramatikos skyriaus vadovas. Daugiausia tiria istorinę lietuvių kalbos sintaksę. Daktaro disertacijos pagrindu parengė monografiją „Absoliutinis naudininkas XVI–XVII a. lietuvių kalbos paminkluose“ (LKK 5, 1962). Lietuvių ir užsienio filologų leidiniuose paskelbė darbų iš lietuvių kalbos dalyvių istorijos ir vartosenos (LKK 7, 1964; 11, 1969; 14, 1973; 15, 1974; 17, 1977; 18, 1978; *Blt.* 4(2), 1968; *Don. Balt.* 1970; *ZfSl* 19(2), 1974). Šios srities tyrinėjimus apibendrina monografijoje „Lietuvių kalbos dalyvių istorinė sintaksė“ (1979; Lietuvos valstybinė premija, 1983). Parašė veikalą, kuriame detalai nagrinėjama dalyvių vartosenos istorija visose baltų kalbose (*Сравнительный синтаксис причастий балтийских языков*, Vilnius, 1990). Vytauto Dubindrio slapyvardžiu paskelbė eilėraščių rinkinį *Vigilijos* (1990, ²2005). Ambrāzas yra vienas pagrindinių akademinės „Lietuvių kalbos gramatikos“ (1–3, 1965–76) autorių; šiam veikalui jis parašė keletą skyrių, redagavo dalį t. 1 ir t. 2 teksto, o su Kaziu Ulvydu ir Adele Valeckiene – visą t. 3. Už darbą prie šio veikalų 1977 gavo (su kitais) Lietuvos valstybinę premiją. Lietuvių kalbos mokslinių gramatikų rusų kalba (*Грамматика литовского языка*, Vilnius, 1985), anglų kalba (*Lithuanian Grammar*, Vilnius, 1997, ²2006) ir „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikos“ (1994, ⁴2005) vienas autorių ir atsakingasis redaktorius. Už darbą prie šių veikalų 1999 (su kitais) paskirta Lietuvos Respublikos mokslo premija. Labai svarbūs baltų kalbų sakinio struktūros tyrinėjimai (*Blt.* 18(2), 1982; *LKK* 25, 1986; 44; 45, 2001; *IF* 92, 1987; *GL* 29(1), 1989), studijos apie lietuvių kalbos bendraties konstrukcijų raidą (*LKK* 33, 1995 ir kt.). Lietuvių kalbos sakinio raidos tyrimus apibendrina knygoje „Lietuvių kalbos istorinė sintaksė“ (2006). Paskelbė straipsnių kalbos kultūros klausimais, kalbotyros veikalų recenzijų. Su kitais redagavo „Kalbos praktikos patarimus“ (1976, ²1985).

L: Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija 2*, Vilnius, 1982, p. 77–79; Valeckiene A. Kūrybiškai mąstantis kalbininkas. *GK* 4, 1990; Zinkevičius Z. Sveikiname Vytautą Ambrāzą. *KK* 73, 2000; Gelumbeckaitė J. Profesorius Vytautas Ambrāzas – humanitaras eruditas. *KK* 78, 2005. A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 23–24.